

Fortidens spor i Køge Kirke

Familiedynastiet Pedersen

*Om borgmester Peder Pedersens spor
i Køge Kirke i slutningen af 1500-tallet og
familierelationer til Oluf Nielsen Bager i Odense*

Peder Pedersen

I 2. halvdel af 1500-tallet med en nyslået protestantisk reformation og med en Køgedreng, Poul Madsen, som Sjællands biskop (1569-1590) fremstår en af Køge Bys mest prominente familier med købmand og borgmester Peder Pedersen (1517-1595) som dominerende frontfigur. Han var rig og gavmild. I Køge rådhusarkiv omtales hans fundats den 20. dec. 1592, at han havde skænket 300 rigsdaler til kirken, 400 til latinskolen og 2300 til byens fattige.

Få store familier styrede byen som rådmænd og borgmestre. For Pedersens børnebørns vedkommende blev flere gift ind i Schøller- og Brochmandfamilierne.

Vest for Storebælt havde Pedersen nærkontakt med en af landets mest velhavende købmænd, rådmænd Oluf Nielsen Bager i Odense. Han leverede varer til hæren under Den Nordiske Syvårskrig, lånte kongen penge og fik en søn gift med en af Peders døtre. Se tavle s.7 med familierelationer.

Pedersens gravkapel

Før sin død indrettede Peder Pedersen sit familiegravkapel i Søndre Kapel. Vi kan stadigvæk se den imponerende gravsten fra 1583 for ham selv (1517-1595) og hustruerne Bodil Sigersdatter (d.1560), og Alhed Povlsdatter Fechtel (d.1601). Ved siden af ligger en ligeså imponerende gravsten for sønnen rådmænd Rasmus Pedersen (1571-1630) og hustru Barbara Hansdatter Friis (1578-1633). Pedersens epitafium har været opsat i gravkapellets sydøstlige hjørne. I 1999 blev det meget nedbrudte epitafium restaureret, og med Nationalmuseets godkendelse blev det flyttet til dets nuværende plads i hovedskibets nordside på 2. pille fra vest.

Tekst på Pedersens epitafium fra 1584: »Peder Pedersen, Borgemester i Kiøge met sine tvende Hustruer oc beggis deris Børn. Bodil, hans første Hustru, som wor Siger Lauritsen Borgemesters Daater i Kiøge, lefde met hannem paa sexte[n]de Aar og fødte tre Sønner: Laurits, Siger, Peder oc fire Døther: Bodil, Karine, Anne og Marine. Alhed, hans anden Hustru, som wor Povil Fectels Myntemesters Daather i Kiøbenhafn, fødte sex Sønner: Povil, Simen, Dirick, Laurits, Rasmus, David og tho Døther: Bodil og Anne OC end tvende Børn foruden Naffn ...oc leffde de sam(m)en 35 Aar«.

Peder Pedersen og hustruerne Bodil og Alheds gravsten

Rasmus Pedersen og hustru Barbaras gravsten

Peder Pedersens epitafium
Foto: Ib Rasmussen

<http://commons.wikimedia.org/wiki/>

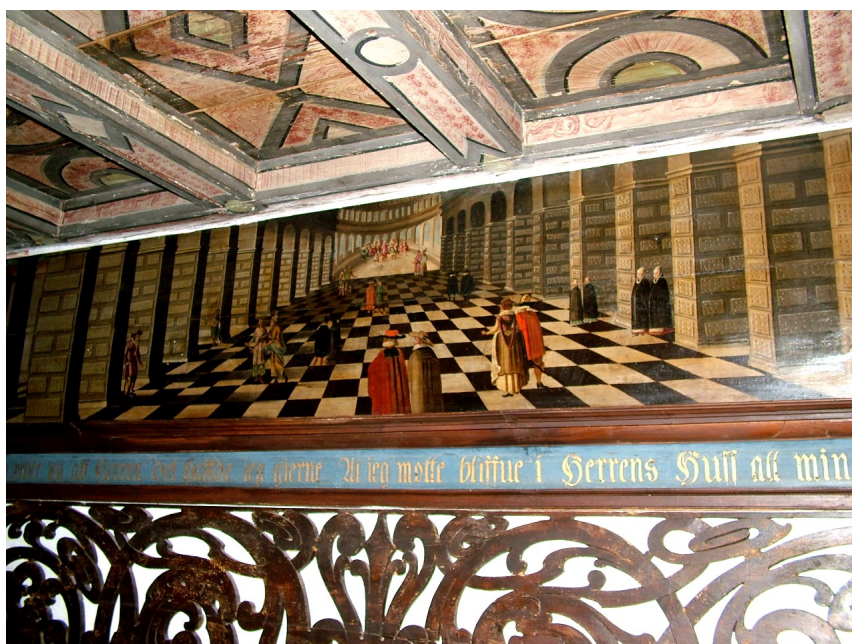
Pedersens stolestader

Peder Pedersen og familie har haft deres faste stolestader under sangerpulpituret på begge sider af nuværende indgangsdør. Utvivlsomt er både sangerpulpitur og stolestader udført af snedker Henrik Reinicke i Køge, som også har udført Pedersens epitafium, og man kan da godt have den teori, at Pedersen har bekostet sangerpulpituret.

Den nordre dør i nordre stolestade bærer Peder Pedersens bomærke. I den sydlige stolestade ses bomærke og initialer af bl.a. sønnen Rasmus Pedersen.

Som bagbeklædning på sydstolen ses et rankeværk med barokke former af fyr. Herover er anbragt et stort oliemaleri på træ 60x333cm, et fantasifuldt kirkeinteriør, en stor, flisebelagt sal, flankeret af talrige arkader, hvor der færdes mænd og kvinder i dragter fra Christian 4. tid. I baggrunden ses et halvrundt rum med kateder og fire poge. Foto nedenfor.

Under billedet læses under en fremspringende gesimsbjælke gylden fraktur på blåt: *"En Ting beder ieg aff Herren, det haffde ieg gierne, at ieg motte bliffue i Herrens Huuss alt min Liffs Tid. Psa.27"*. På nudansk: Kun ét ønsker jeg fra Herren, kun det længes jeg efter: At bo i Herrens hus, så længe jeg lever (Salmernes Bog 27,4).

Peder Pedersens stol i nordsiden med bomærke på døren

Bomærket i nærbillede

Pedersen-familiens stol i sydsiden bl.a. Rasmus Pedersens bomærke og initialer RP

Rasmus Pedersens bomærke og initialer

Epitafier for Rasmus Pedersens døtre og ægtemændene Schøller og Brochmand

Epitafium fra 1660 for Anna Rasmusdatter og Christen Caspersen Schøller.

Christen Caspersen Schøller er begravet i Det Schøllerske gravkapel, Vor Frue Kapels sydlige rum, men epitafiet er opsat på næstøstlige sydpille i koret.

På maleriet, der er udført af Henrik Dithmar ses også parrets datter, Ellen, samt to sønner, Rasmus og Caspar og en engel, som bærer et barn.

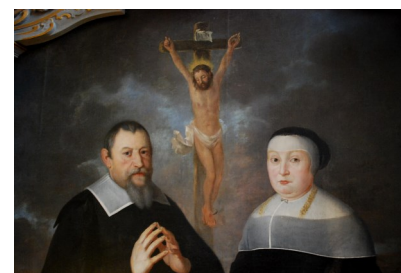
På kartouchen er indskriften: Christen Casparsen - Schøller. "Dette Epitaphium tilhører fordem kongelig Maiests Assessor i Høieste Rætt og øverst Borgemester her i Kiøge, Christen Caspersen Schøller med hans Frue Anna Rasmus Daatter deres Begravelses Sted".

Epitafium fra 1666 for Margrethe Rasmusdatter og Enevold Rasmussen Brochmand.

Epitafiet er opsat i koret på østligste pille i nordsiden. Snekkerarbejde er utvivlsomt udført på Lorentz Jørgensen værksted i Holbæk.

I kartouchen er indskriften (forkortet og let omskrevet): "Enevold Rasmussen Brochmand, født i Kiøge 23. Febr.1593, Raadmand i 22, Borgmester i 16 Aar, gift i 33 Aar med [Margrethe Rasmusdatter], født »her i Byen« 23. Maj 1598, død 1648, 50 Aar gammel. Enevold døde 1653, 61 Aar gammel. De var velsignet med seks Sønner (een dødfødt) og tre Døtre: Rasmus BrochM., den 2. Søn, rektor ved Københavns Universitet, døde 1662. Hans BrochM. den 3. Søn, biskop over Århus Stift, døde 1664. Jacob BrochM., den 4. Søn, døde 1652. Peder BrochM., den 5. Søn, sognepræst til Skelbye og Gunderslev sogne, døde 1655. Iver BrochM., den 6. Søn, sognepræst til Borup ogg Kimmerslev sogne, 1666. Else Brochmands, den 2. Datter och Borgemester Peder Jensens Hustru i Holbæk, døde 1649. Den 3. Datter, Barbara BrochM., som nu lever, var gift med S. Detleff Bertram, fordem Borgmester her i Kiøge; Bodell BrochM., Enevolds første Datter och først sal. Meinert Henrichsens udi Helsingør och siden sal. Mest. Hans Iffuersens, Rector Scholæ Koagianæ [dvs: latinskolen i Køge] efterladte Hustru, har dette Epitaphium ...ladet fuldfærdige".

Nærbillede af Margrethe Rasmusdatter og Enevold Brochmand.
Foto af Kaare Kyst.

Sangerpulpituret

Under sangerpulpituret og kirkens hovedorgel har familien Pedersen haft deres stolestader, som med sangerpulpituret er bygget i Peder Pedersens borgmestertid, jf s. 3 om stolestaderne. Pulpituret er i højrenæssancestil og svarer til Pedersens stolestader på gulvet. Årstallet 1586 står på tavlen, som kvinden for Arithmetica holder i hånden. Sandsynligvis er det udført af snedker Henrik Reinicke i Køge, som også har udført Pedersens epitafium.

Kirkeklokke

Af inskriptionen på en af de største kirkeklokker af i alt 5 i tårnet fremgår det, at klokken er skænket af rådmand Per Persen, som man må formode er den samme som Peder Pedersen. Kirkeklokken er fra 1571 med tværmål på 110cm. Klokkeindskriften er: *"Salig er den, som tager sig ten nøtørthige, Herren skal frelse hanom udi ten onde Tid, Herren skal bevare hannom oc icke gifve hanom vidi hans Fjenders Vilge. Ano Domini MDLXXI udi Juni Moned lod Peder Persen, Rod Mand i Kiøge bekoste den Kloche ad om støbe Gud til Lof oc Mennisken til een Hokomelse. Amen. PL - PMKV. Hans Kloche Støber."* Klokkeindskriften på nudansk: "Salig er den, som tager sig af den nødlidende fattige, Herren skal frelse ham i den onde tid, Herren skal bevare ham og ikke give ham i fjenders vold. I Herrens år 1571 i juni måned lod Peder Persen, rådmand i Køge bekoste den klokke at omstøbe den Gud til lov og mennesker til hukommelse. Amen. PL – PMKV. Hans Klokkestøber."

Foto af Claus Butty.

Gravsten for to børn

1500- og 1600-tallet var ikke altid en lykkelig periode for børnefamilier. Sorgen ved at miste sine børn har vi flere spor af i kirken, bl.a. med gravsten for to af Peder Pedersens børnebørn. På gravstenen, der ligger i gulvet mellem Magistratstol og kor, står indskriften her i nudansk stavemåde: *"Her under denne sten hviler ærlig pige Margrete Clausdatter, som Gud kaldte til sig af dette elende den 30. juli anno (år) 1592, der hun var ved otte år og hendes broder Peder Claussen, døde den 6. juli anno (år) 1588, der han var et halvt år."* De var børn af borgmester Claus Olufsen Bager og hustru Bodil Pedersdatter, Peder Pedersens svigersøn og datter.

Døbefonten

er skænket i 1613 til kirken af Peder Pedersens svigersøn og datter, borgmester Claus Olufsen Bager og hustru Bodil Pedersdatter i anledning af Chr. IV's ”lykkelige tilendebringelse af Kalmarkrigen 1613.”

På den ottekantede kummes lodrette sider læses en lang, indhugget og forgyldt versalindskrift på latin, her på nudansk: *"I from og taknemmelig erindring, fordi Gud har bevaret vor bedste, største og mildeste konge, Christian 4. fri for uendelige og overhængende farer under den grusomme krig mellem danskere og svenskere, og fordi han har skænket os en højst ønskelig fred, efter at sven-skernes stærkt befæstede borge i Kalmer, Elsborg, Gulborg og Borgholm var besejrede, lod Niels Bagger med sin hustru Bodil dette arbejde udføre og forfærdige år 1613. Psalme 71, v.1,5,9!"*

At døbefonten er 8-kantet er givetvis ikke tilfældig, men den indfører sig i traditionen med den dåbsymbolik, som kendes siden oldkirken. Dåbskapeller var ofte 8-kantede efter et af de første, Laterankirkens dåbskapel i Rom. De otte kanter symboliserer hver otte dage: De seks bibelske skabelsesdage, den syvende hviledag, samt den ottende, der symboliserer evigheden.

Alterkande

Den er skænket af borgmester Peder Pedersen og hustru Alhed Povlsdatter, med Københavns stempel, 24 cm høj. Kande og hank blev lavet om i 1711, men på låget er gravet: ”Peder Pedersen, Alhed Pouelsdatter haver givet denne kande til Kiøge Kirke”.

Under bunden er indprikket: Wog 52 l 1 qt, tillagt 10 lod 1711” og initialerne: ”M H H S P (Magister Henrik Hjerrild Sognepræst). I I B M, N E C W P S R M”: Me-stermærke for Niels Jensen.

Foto af Kira Ursem.

**Familiedynastiet Pedersen
med relation til familiedynastierne
Bager i Odense og Schøller og Brochmand i Køge**

Peder Pedersen (1517-1595) hustruer, børn, svigerbørn og børnenebørn m.fl.

~ **Bodil Sigersdatter
(d. 1560)**

Datter af Siger Lauritsen,
borgmester i Køge.

~ **Alhed Povlsdatter Fechtel (d. 1601)**

Datter af Povl Fechtel, møntmester, Kbh.

Søn af Bodil:

Sivert (Siger) Pedersen (d. 1599), borgmester i Odense
~ **Maren Olufsdatter Bager (1558-1598)**, datter af Oluf Nielsen Bager (1521-1602), rådmænd og købmænd i Odense ~ **Margrethe Clausdatter (1536-1581)**.

Datter af Alhed:

Bodil Pedersdatter (d. 1627) ~ Claus Olufsen Bager (1554-1629) købmand og borgmester i Køge. Døbefontens givere. Claus Bager var søn af Oluf Nielsen Bager (1521-1602), rådmænd og købmænd i Odense ~ **Margrethe Clausdatter (1536-1581)**.

Søn af Alhed:

Rasmus Pedersen (1571-1630), rådmænd i Køge ~ **Barbara Hansdatter Friis (1578-1633)**, datter af Else Olufsdatter Bager (1559-1631) (datter af Oluf Bager og Margrethe Clausdatter) ~ **Hans Jørgensen Friis (1553 - c.1597)**, rådmænd og købmænd i Odense.

Søn og datter af Bodil og Claus:

Peder Claussen (d. 1588, ½ år gl.)
Margrete Clausdatter (d. 1592, 8 år gl.)

Datter af Rasmus og Barbara:

Marine Rasmusdatter (d. 1647) ~ Iver Caspersen Schøller (1611-1697), bror til Christen C. Schøller, Assessor i Kommercekollegiet og rådmænd på Christianshavn, Kbh.

Datter af Bodil og Claus:

Alhed Clausdatter Bager (d. 1635) ~ Mads Ravn (d. 1636)
Borgmester i Køge.

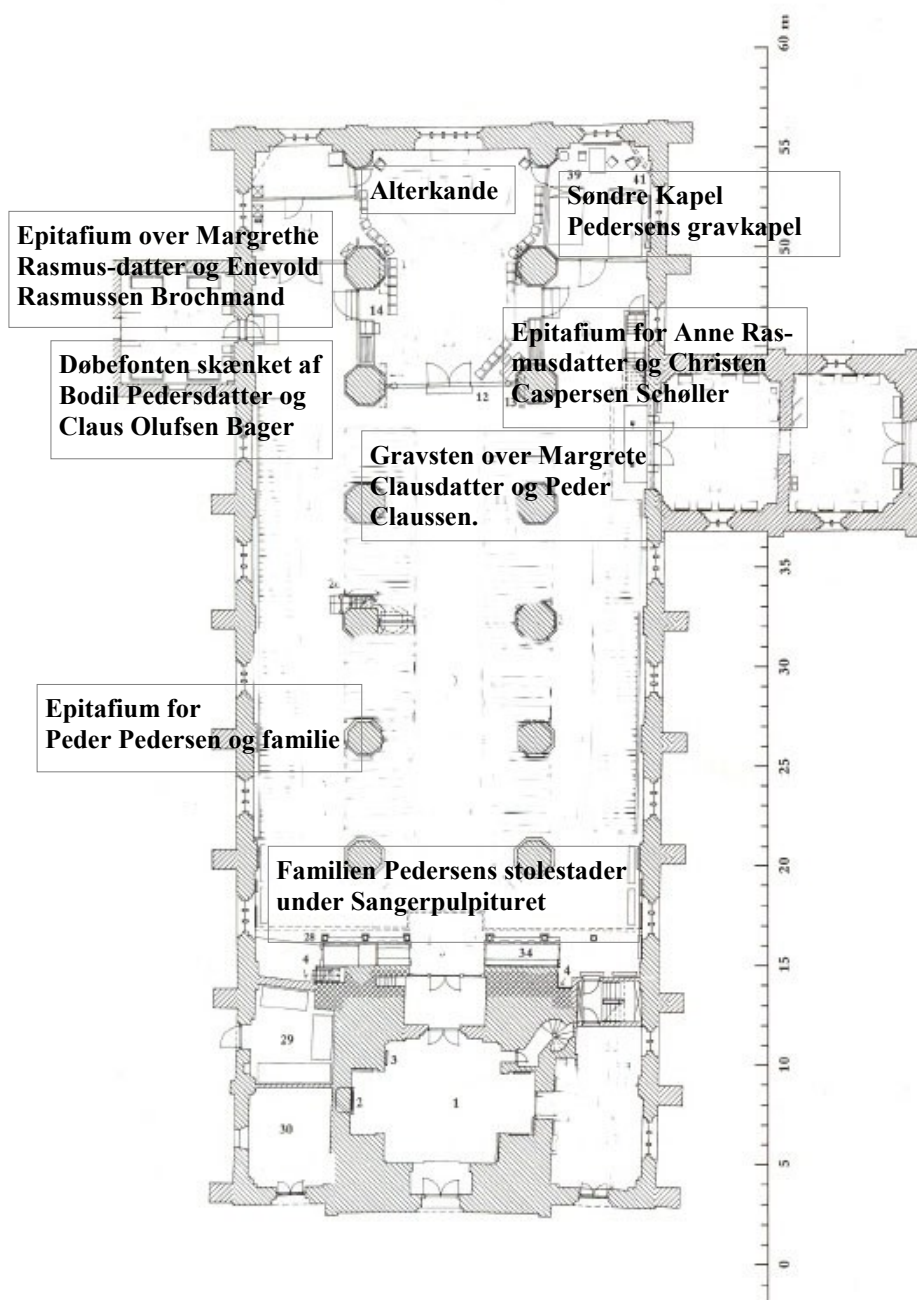
Datter af Rasmus og Barbara:

Margrethe Rasmusdatter (1598-1648) ~ Enevold Rasmus Brochmand (1593-1653), bror til biskop Jesper Brochmand, borgmester Køge.

Datter af Rasmus og Barbara:

Anna Rasmusdatter (1604-1669) ~ Christen Caspersen Schøller (1609-1677), bror til Iver Caspersen Schøller.

Familiedynastiet Pedersens spor i Køge Kirke

Fortidens spor i Køge Kirke nr. 2 - 2012/2014

Redaktion, layout og fotos, hvor intet andet er nævnt, af Susanne Fabritius de Tengnagel.

Kilder: S. Nicolai Kirke, Særtryk af Danmarks Kirker.

Køge Bys Historie 1288-1988, bind 1.

Dansk Bibliografisk Lexicon, <http://runeberg.org/>

Salomonsens Konversationsleksikon, <http://runeberg.org/>

Kirkeklokker i Danmark, En registrant udarbejdet af Hans Nyholm, <http://www.hikuin.dk/>

En samling af litteratur om København, www.eremit.dk/

Tom Brøndsted, <http://tom.brondsted.dk/>